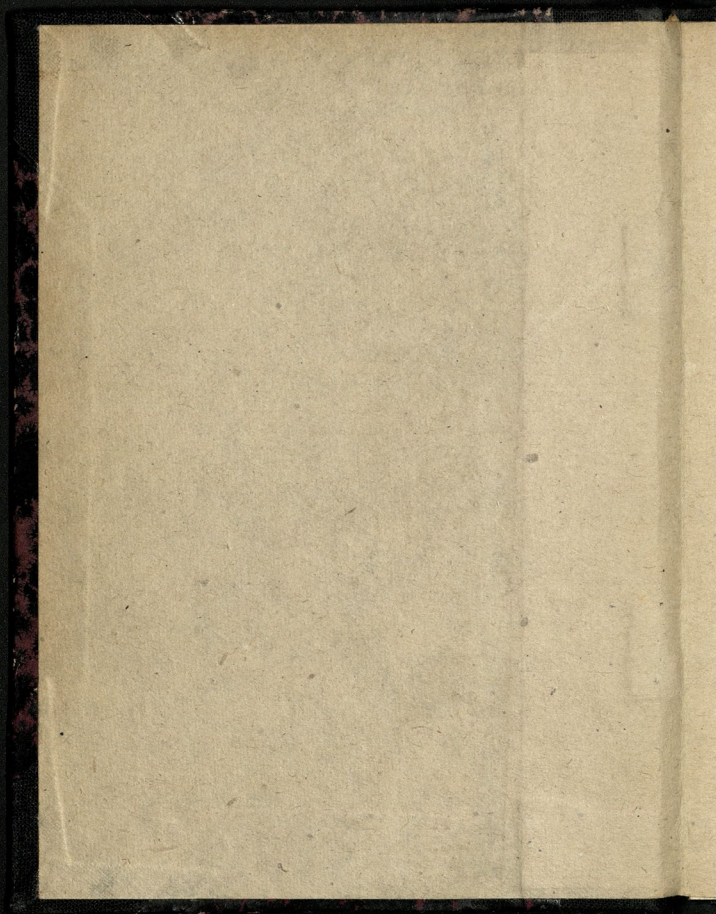

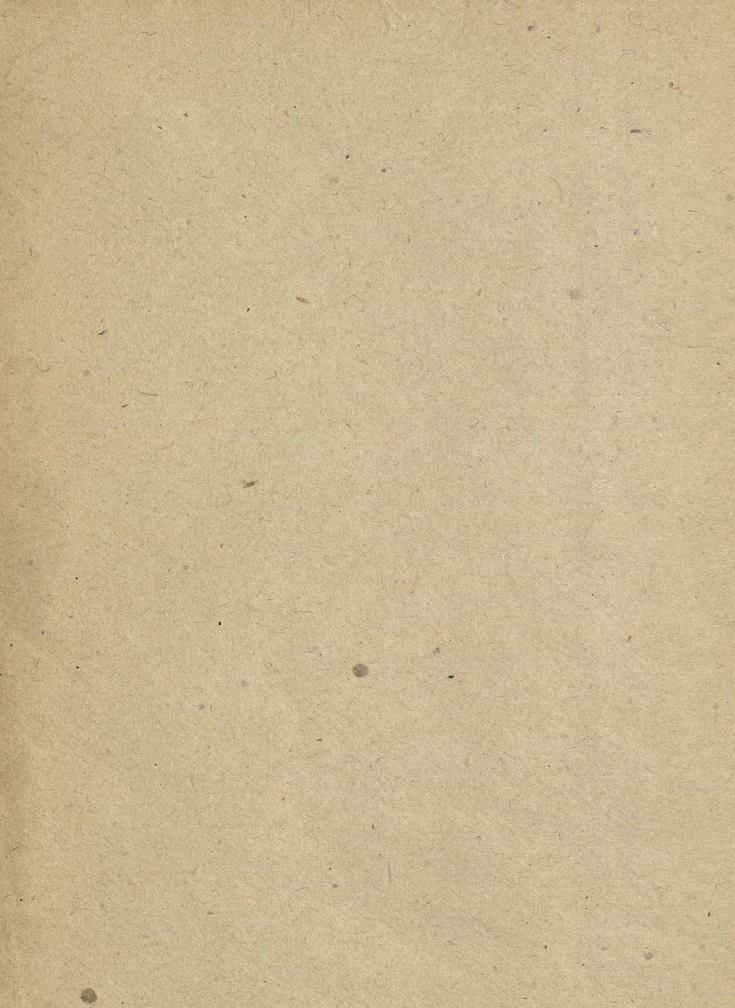
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

110481

SLC

3500/A

CERKOVNIKOVO OPRAVILO V ZVONIKU.

NAPISAL IVAN MERCINA,
nadškofijski kolavdator cerkvenih zvonov.

GORICA 1930.
Založila Katoliška knjigarna v Gorici.

Nimemo

110481

110481

~~110481~~

26. IV. 1944

Mje

DAK 1949

Knjižnica Glasbene akademije v Ljubljani

D 85/1953

Cerkovnikovo opravilo v zvoniku.

A) Nadzorovanje zvonov.

Časi minevajo, ko se ni nikdo brigal za zvonove, dvignjene v zvonik, ko so prešli meseci in leta, da ni nikomur prišlo na misel, da cerkveni zvonovi niso predmet, ki ostaja leta in leta mirno na mestu, da se marveč pri zvonelih zvonovih vse giblje in trese in da se z vsakim zvonjenjem vedno bolj bliža požom, ki mora priti, ako se za časa ne zapazi in prepreči. — Priti so morale, zlasti po vojni, mnoge nesreče pri zvonovih, da so nam odprle oči in da smo se bridko prepričali, da imajo cerkve v zvonovih največjo denarno vrednost in da nam povzroči vsaka zvonska nesreča velike denarne izgube.

Skrajni čas je torej, da se tem denarnim izgubam izognemo, da obrnemo v naše zvonike največjo pozornost. V to so v prvi vrsti poklicani naši cerkovniki kot vsakdanji nadzorniki cerkvenih prostorov. Kjer je stolpna

ura — in malokje je ni — jo mora iti cerkovnik vsak dan naviti. Od ure do zvonov je le en korak. Kaj lažjega torej kot to, da enkrat na teden stopi tudi do zvonov.

I. Tedensko nadzorovanje.

To obsegaj naslednje točke:

1. Cerkovnik prime krepko z rokama vsak zvon ob strani za krilo ter ga potrese z vso močjo. S tem se prepriča, da držijo vezi zvon še vedno trdno na jarmu.

2. Tako potrese pri vsakem zvonu tudi zvonilni roč (drog), ki ne sme nikdar priti v dotiko z zvonom.

3. Nato pritisne kembelj vsakega zvona na udarno lice krila, da se uveri, da bije kembelj na najdebelejšo plast krila; če bije više, kvari zvonu glas, če bije niže, lahko zvon ubije.

4. Pri tej priliki pogleda v notranjost vsakega zvona, da vidi, ni li jermen (pas) pri kemblju že preveč oguljen, je li obesilo trdno in dovolj namazano? (Ne preveč!)

5. Potem ogleda obe urni kladivi, da li ste namazani v svojem vrtilšču. Udarjati morate na najdebelejše mesto krila. Oddaljeni bodi-

te približno en centimeter od krila; če ste bliže, se lahko drgnete ob zvon, če ste dalje, so njiju udarci prešibki.

Tako tedensko opravilo izvrši spreten cerkovnik lahko v četrtnki ure.

II. Mesečno nadzorovanje.

Za to se izbere dan, ko zvonijo vsi zvonovi. Cerkovnik spleza nad zvonove, preden začnejo zvoniti. Med zvonjenjem pregleda ležišča osi, da niso zrahljana, tramove (ali tra-verze), da se ne premikajo, lego vsakega jarma med tramovoma, da ni zlezel na eno stran. Hkrati vidi tudi, ali so jarmove osi potrebne mazila.

Po prekinjenem zvonjenju spleza cerkovnik s tramov in opazuje med zopetnim zvonjenjem smer nihanja vsakega kemblja. Kembelj mora nihati v ravni črti vzporedno z nihajočim zvonom; če ne, ga je treba zasuskati v pravo smer. Obenem se prepriča, da zvonečih zvonov nič ne zavira, ne zidovi ne kak drug predmet.

Kjer so zvonovi v stiski (v ozkem zvoniku), morda le en centimeter drug od drugega oddaljeni, tam je treba vedno paziti, da ostane ta razdalja neizpremenjena. Bog varuj, da bi se zvoneči zvonovi začeli kresati.

Na kembljevi betici, kjer bije ob zvon, se pojavijo zdaj pa zdaj luskinge. Te je treba odstraniti s pilo.

Kembelj mora viseti v mirujočem zvonu natančno v središču. Če bije kembelj zvončega zvona prehitro in premočno na eno stran, se vezi na jarmu na tej strani nekoliko nategnejo, potem ko so se na nasprotni enako popustile. Obešanje uteži na zvonilni ročnici priporočljivo.

Obesila kembljev in ležišča osi se mažejo zmerno pa pogostoma. Da iz ležišč med zvo-njenjem ne kaplja mazilo na zvon, je dobro pod vsak tram pritrditi kositrasto posodo. Neopustljiva dolžnost cerkovnikova je skrb za snago v zvoniku in zlasti na zvonovih.

B) Oskrbovanje ure.

Ura daje cerkovniku več dela in skrbi; saj mora plezati vsak dan visoko v zvonik, da jo navija. Stolpnih ur, ki se navijajo vsak osmi dan, pri nas ni, pa jih tudi ne pogrešamo, ker jih je težko regulirati (urejati).

1. Ura bodi čista! Umazan stroj deluje slabo. Trajna čistost je seveda nemožna, zato je treba uro vsako toliko časa očistiti. To se zvrši najlažje s čopičem, pomakanim v petrolej. Čiščenje s petrolejem mora biti previdno, da se stara mažnja bolj ne razmaže kot očisti in da ne oškropi valja spodnjega (največjega) kolesa in okoli valja ovite vrvi.

2. Ura se navije vsak dan prav ob istem času, pred ali po sv. maši, če je vsak dan ob isti uri, in še bolje opoldne, če hodi cerkovnik sam zvonit poldan.

Paziti je, da se pri navijanju vrvi pravilno ovijajo, ovitki se morajo nabirati tesno drug poleg drugega in ne tudi drug čez drugega.

3. Le nikar izročevati navijanja otrokom; otroci se igrajo z vsem in polomijo vse. Uro mora navijati vedno le isti navijavec.

4. Prepilih škoduje mazilu, ker se prehitro posuši in strdi. Če je prepilih močan, zadržuje nihalo v nihanju.

5. Zato naj bo ura zaprta in zaklenjena v leseni omari, ki je ne obvaruje le prepriha, ampak tudi vetra, dežja, prahu in smeti.

6. Mazanje je pri uri kot sploh pri vsakem stroju zelo važno, ker zabranjuje v uri za preke, ki nastajajo na onih mestih, kjer se železni ali medeni deli drug ob drugem premikajo ali sučejo. Le ta mesta naj se mažejo. Predvsem je treba mazati oba konca sidra ali mačka, ki zadržujeta vrtenje gorenjega (najmanjšega) kolesa v kolesju za itje, dalje vse luknje in v njih se vrteče osi, torej tudi luknje in osi škripcev pri utežih, tako tudi pri vretenih pod stropom nad uro in na tlaku pod zvonovi, katera vretena prenašajo smeri v vzdigovanju kladiva pri zvonu. Dalje naj se mažejo vsi klinčki ob spodnjih (največjih) dveh kolesih za bitje ur in četrtink, ki vzdigujejo vod za vzdigovanje kladiva. To mazanje mora biti pogosto in zmerno, da mazilo ne teče po drugih delih ure, ki ne smejo biti mazani. — Ne mažejo se torej zobovi koles in prečke kolesnih vreten; med njimi ni nobenega trenja (drgnjenja), ampak le naslanjanje zobov na prečke vretena.

7. Ker imajo stolpne ure dolga nihala, se dajo prav dobro regulirati in to s krajšanjem in z daljšanjem nihala. Če je ura nekaj minut prehitela, naj se toliko minut ustavi. Če je ura zakasnela, se zopet uravna tako-le: Z desno roko se prime v kolesju za itje za os najvišjega kolesa, v katerega zobovje segata oba konca sidra, z levo roko se pa potegne sidro na stran (ven iz zobovja). S tem se oprosti kolo zavire, začne se vrteti in ž njim vsa pod njim ležeča kolesa. Tako dohiti ura čas, ki ga je zakasnela. Pri tem je treba velike pazljivosti, da se polagoma vrteče se kolo niti za hip ne izpusti iz desne roke, ki ga mora v vrtenju neprenehoma krepko zadržavati. Ko se zakasneli čas dohiti, se kolo z desno roko ustavi, sidro z levo roko izpusti na prejšnje mesto in šele potem se desnica odmakne.

Če se itje ali bitje ustavlja, se ni treba kar precej zatekati k obteževanju dotične uteži; to je nasilstvo na uro. Zakaj naj bi bila utež nenadoma prelahka, če ni bila doslej. Vzrok je iskati v uri sami, bodi da ni ura dovolj namazana, da se je preobilo mazilo posušilo in strdilo, da ni bila ura že dolgo očiščena, da je prišlo kaj med kolesa ali zobe, da so utežne vrvi okoli valjev nepravilno ovite itd.

V zmoti je cerkovnik, ki misli, da si s površnim oskrbovanjem ure na delu in času kaj

prihrani. Ravno narobe. Zanemarjena ura ne da miru; vedno jo je treba hoditi drezat in uravnavat. In kar je za cerkovnika še neprijetnejše, je to, da taka ura sama njegovo nemarnost pred celo občino z nerednim itjem in bitjem kar sproti razkriva in raznaša.

* * *

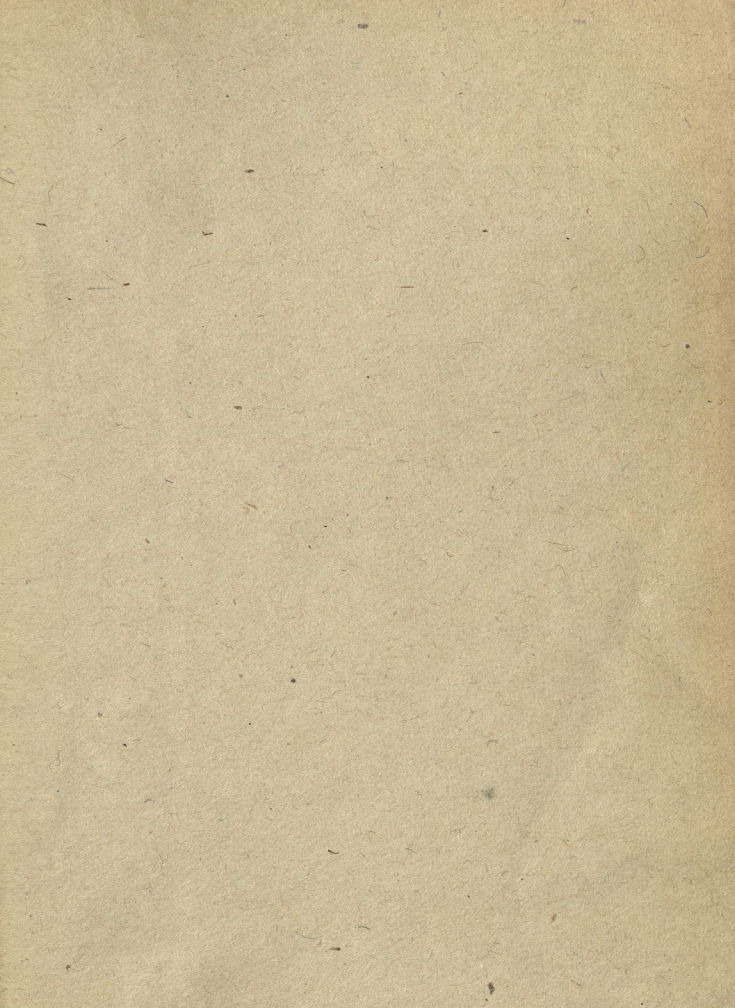
Ta knjižica bodi nekako dopolnilo že predlanskim cerkvenim predstojništvom izdane nadškofijske naredbe za snago in varnost cerkvenih zvonov in nekako izpopolnilo znanih »Desetih zapovedi«, ki ne smejo manjkati v nobenem zvoniku!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS 8

00000328298

